

Høgni Hoydal - eitt skúladømi afturat?

Eg siggi, at í Dimmalætting og í Sosialinum 2. november hevur Høgni Hoydal eitt aftursvar til grein mína, ið var - ikki eitt svar, sum Sosialurin nevndi tað, men ein viðmerking til nakað av tí, sum Høgni í greinini „Heimastýrislóg - ein frumskógarlóg á prenti“, hevði ført fram um yvirtøkuna av undirgrundini og tann higartil fýrða føroyska oljupolitikkin.

Í svarinum uppfatar Høgni grein mína sum íkast í tað orðaskiftið, hann legði upp til, og heldur hana í tí samanhenginum vera litið konstruktiva. Her misskilur hann mína ætlan við greinini, ið eg gjørdi vart við var strangliga avmarkað til lutvist at koma við nøkrum alternativum vinklum til at skilja gongdina fram imóti yvirtøkuni, og lutvist at gera nakrar rættleiðingar til beinleiðis skeivar upplýsingar og misskiljingar oljumálinum viðvíkjandi.

Høgni leggur meg undir at fara eftir manninum heldur enn bóltinum. Tað hevur sanniliga ikki verið ætlan mín. Eg helt tað tó vera meira fólkaligt at nevna hann við navni og heiti heldur enn bert at umtala hann sum „greinskrivarin“ ella okkurt tilfikt. Eg hefti meg við, at maðurin undirskrivaði seg „samfrelagsfrøðingur“, tí at eg roknaði við, at hetta mátti haldast at geva upplýsingum hansara eitt stórt trúvirði í eygum lesarans.

Nú siggi eg, at Høgni knappliga gerst litillátin og sigur, at heitið „samfrelagsfrøðingur“ var nakað, ið ein vælmeintur blaðstjóri í óvitsku hevði sett á seg. Síðan hevur hann hug at arga meg við at siga, at tað er alment tøk vitan, at hann ikki er „samfrelagsfrøðingur“, og at tað kundi eg tiskil sjálfur havt eftirkannað og funnið út av. Eg kann ugga Høgna við, at eg havi lisið hansara ritgerð eftir 6 ára tvørfakligan lestur á RUC, nevniliga „Háb í krise - Om muligheden af et menneskeligt fremskridt for Færøerne“. Forskningsrapport Nr. 99 frá RUC 1994, og kann vátta, at teir, ið ta ritgerina hava skrivað eftir mínum trykki í rikiligt mæt uppfylla treytirnar fyri at kunna nevast „samfrelagsfrøðingur“.

Eftir at hava avnokað sít samfrelagsfrøðingsheiti skrivur Høgni um samfrelagsfrøðiligar granskingar-

hættir, men tað kjakið haldi eg ikki rúmost innan karmarnar av eini blaðgrein. Hann eyknevnir meg „positivist“. Er tað positivisma at krevja, at teir upplýsingar, ein ber fram, eru sannir, eri eg positivistur burturav. Eg kann leggja afturat, at tann atburðurin ið gongur út upp á at royna at lata vera við at ognar sær vitan, ið kann koma í mótstrið við eins egnu forhondsuffatan, vanligar er eitt eyðkeni fyri eina aðra „ismu“, nevniliga fundamentalismuna.

Høgni sigur seg lesa mínar atfinningar sum eitt krav um, at hann skuldi havt skrivað grein sína eftir sama leisti sum eina vísindaliga ritgerð. Hetta er ein misskiljing. Eg krevji ikki annað, enn tað allir lesarar eiga at krevja av øllum sum skriva blaðgreinir, nevniliga at tað vit skriva ikki er ósatt, men satt. At vit gera okkum eitt minnstamat av ómaki við at kanna mál áðrenn vit skriva um tey, heldur enn at brúka „wild west“ framferðina við at skjóta fyrst og spyrja aftaná.

Tá ið eg sá, at Høgni í fyrstu grein síni endurtók nakrar av teimum misskiljingum og óundirbygdu pástandum um oljumálið, sum eg havi sæð fleiri ferðir áður, men sjáldan so klárt orðaður sum í grein Høgna - hann er jú serfrøðingur í samskipti - helt eg at nú var nóg mikið. Sum lesari, ið visti nakað um hesi viðurskipti helt eg tað vera mína samfrelagsligu skyldu at kunna mínar meðlesarar um tað, ið eg helt verða skeivt upplýst. Høgni sigur, at hann uppfatar meg sum ein órimiliga strangan skúlaameistara. Tað er spell. Eg royndi bara at vera solidariskur lesari.

At tann ið bar hesar óundirbygdu pástandir fram var ein persónur við hansara kvalifikátiónum og hansara móguleikum fyri at kanna tað hann skrivaði um, gjørdi meg ilt at siggja. Høgni leggur meg undir at royna at úthola hansara trúvirði. Tað havi eg als ongan áhuga í. Men at Høgni við at fara so leysliga um fakta sjálfur setur sít trúvirði í vanda er helst rætt sæð av honum.

Í svari sínum ássannar Høgni, at hann hevur ikki greitt rætt frá viðvíkjandi oljumálinum. Serliga eri eg fegin um, at hann tekur aftur sínar skuldsetingar mótevnis oljufyrirsitingini og biður hana um umbering.

Mínar viðmerkingar til gongdina upp til yvirtøkuna heldur Høgni vera heldur ógreiðar í stóðum. Eg kann útdjúpa tær eitt sindur. Tær vóru als ikki ætlaðar sum nakar „fasitlisti“, men sum eitt íkast til orðaskiftið um henda partin av málinum.

Fyrst nýtti eg høvi at undrast á, hvi føroyingar ikki í sínum metingum ganga út frá, at tað vóru vit, ið høvdu rætt. Hetta er m. a. ein spurningur um tjóðskaparliga sjálsvirðing. Somuleiðis viðurkenningin av, at vit sjálvir gjørdur nakað aktivt í málinum og ikki bert lótu okkum eitt danskt nei lynda.

Síðan nevndi eg okkara lyndi til at hyggja at tí, sum kemur inn á okkum uttaneftir út frá einum „farsentriskum“ sjónarmiði, har vit ikki gáa nóg væl um tann samanhang, ið Føroyar ofta bert eru ein lítill partur av. Sum dømi peikaði eg á, at gongdin í yvirtøkumálinum helst var lættari at skilja, um vit ássannaðu, at Grønland í hesum sambandi hevði størri týðning fyri danir enn Føroyar, og um vit settu okkum inn í orkupolitisku stóðu Danmarkar ávikavist í 1975, tá ið krav okkara varð reist, og í 1992, tá ið tað varð uppfyllt. Hesum ivist eg ikki í, at ein maður sum Høgni hevði verið førur fyri, um hann legði í.

Vandin við tí „farsentriska“ hugsunnarháttinum er, at hann kann fáa gongdina at synast irrationella, og at einasta forkláringin tí verður donsk góð- ella illvild. Tað gevur so aftur gróðravnir fyri, antin góðvinnu, ella, sum í dag er meira aktuelt, alskyns paranoídem konspiratiónsteoríum, ið kunnu vera sannar ella ósannar; tað vita vit ikki fyrr enn vit siggja prógvini.

Tað tykist mær lógið, at fyrst gingu føroyingar í 17 ár og kvartaðu - við fullum rætti - um, at danska stjórnin ikki vildi eftirlitlaga føroyska kravinum um yvirtøku, men tá ið hon so gav eftir, og ein skuldi trúð, at vit vóru nøgdur, tók eitt nýtt grenj seg upp, hesuferð um hvørji ólíkligi motív danir høvdu fyri at gera okkum til vildar. Hetta minnir dekan og nógva um føroysk orðafelli sum t. d.: „Altíð baggar illa barni okkurt“ ella: „Ílt eyga skal onki gott sjá“.

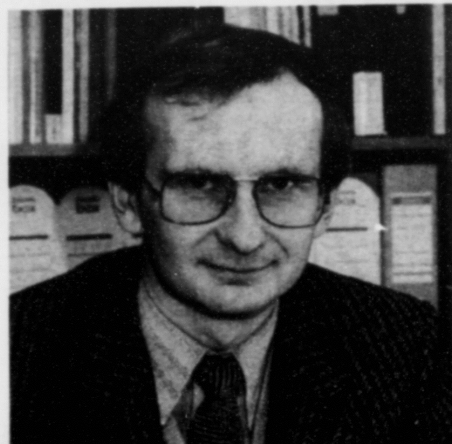
Álvaratos, hevði tað ikki verið meira konstruktivt, at vit tóku okkum saman,

ásannaðu og tóku fylgjurnar av, at vit nú í skjótt fyra ár veruliga hava havt lóggávuvald og umsitingarvald yvir ráevnum í undirgrundini. At vit heldur enn alla tíðina at grenja, knarra, illgita og illeceitast inn á hvønn annan og inn á danir, stóðu saman um ta risauppgávu tað er at fáa hesa lóggávu og hesa umsiting til at virka øllum tí føroyska samfelagnum til gagns. At tey fólk, sett eru at arbeiða við hesum málum fingur - um ikki beint fram moralskan stuðul, tað sær út til at vera ov nógv at vanta - men so ið hvussu er arbeiðsnáðir. Og at tann kritikkurin, ið eisini skal til, ikki verður grundaður á berar illgitingar, men verður væl og virðiliga undirbygður og ger brúk av tí vitan, ið er til taks. Men tað krevur sjálvsagt, at kritikkararnir seta ta tíð og orku av, ið neyðug er til at kunna seg um tað, ið funnist verður at.

Er tað veruliga ov nógv kravt at biðja um vælundirbygdan og helst eisini konstruktivan kritikk?

Eftir at hava ássannað, at tað hann í fyrstu greinini skrivaði um oljupolitikkinn ikki var beint, heldur Høgni kortini fram í sama sporið. Nú skrivur hann um oljufyrirsitingina. Men enn einaferð sær út til at hann letur vera við at kanna málið, áðrenn hann skrivur. Eg vil mæla Høgna til at lesa síðu 10-11 í Ársfrágreiðingini fyri 1994 hjá Oljufyrirsitingini. Síðan kann altíð verða vent aftur til spurningin - um nakar er.

Hann skrivur eisini ymist um brúk av donskum ella øðrum sakkunnleika. Til hetta vil eg í fyrsta lagi siga, at eg haldi, at tað var ikki meira enn rimuligt at danska stjórnin, eftir at hon við sínum treiska atburði í yvirtøkumálinum hevði forðað eini náttúrligari menning á hesum økinum í Føroyum í so mong ár, beyð sær at hjálpa føroyska heimastýrinum við at fáa gongd á lóggávuárbæðið v. m. Hetta varð m. a. gjørt við at loyva embætismonnum í donskum stovnum at koma við í oljuráðleggingarnevnd landsstýrisins. Høgni nevni, at eitt umbod fyri danska orkmálaráðið er við í oljuráðleggingarnevndini. Í tí viðfanginum kann eg gera vart við, at limirnir eru tilnevndir av Føroya landsstýri sum sakkønir persónar og ikki sum umbod fyri teir stovnar, har teir arbeiða. Hetta er sjálvsagt

eisini galdandi fyri persónar, ið arbeiða í føroyskum stovnum. Fyri allar nevndarlimirnir í oljuráðleggingarnevndini er sjálvsagt galdandi, at teir í tí arbeiðinum hava ein uppdragsgeva: Føroya landsstýri.

Í seinasta umfari verður føroyskur oljupolitikkur orðaður av Føroya lótingi og útførdur av Føroya landsstýri.

Hvat oljufeløgum viðvíkur hava bæði nevndin og fyrirsitingin samband við eina rúgvu av feløgum úr ymiskum londum. Umframt danskir myndugleikar verða eisini norskir spurdir til ráðs eftir tørv. Av grundum, lesarin helst kann gita sær til, hevur ikki verið hildið politiskt korrekt at samarbeiða við bretskar oljumenntugleikar, men í ávísan mun hava vit søkt ráð hjá óheftum bretskum oljuráðgevarafeløgum.

At enda kemur Høgni inn á mín persón. Hann útnevnir meg beint fram til eitt skúladømi um heimastýrisskipanina. Tað er næstan um nógva av tí góða. Men, rætt skal vera rætt, mitt vanliga starv, sum sakkønur í føroyskum málum í danska uttanríkisráðnum, er beinleiðis nevnt í heimastýrisslóginu. Mín erfaring í hesum á hugaverða starvi er, at tað ikki førir stórvægis loyaltetskonfliktir við sær. Uppgávan hjá tí sakkøna er at hjálpa uttanríkisráðnum at røkja uttanríkisbúskaparligu áhugamálini hjá Føroyum. Í uttanríkisráðnum er ongín í iva um, at hann er settur har at røkja føroysk áhugamál. Og í uttanríkisráðnum er uppfatanin, at hesin stovnur er til fyri at røkja áhugamálini hjá øllum ríkispartum, eisini Føroyum. Er mótstrið millum áhugamálini hjá Føroyum

og hjá øðrum ríkispartum, finnast mannagongdir til at fáa avvagað hesi áhugamál politiskt, ið tað er neyðugt.

Høgni Hoydal hevur hug at sáa iva um, hvørt mitt tilknýti til uttanríkisráðið er sambæriligt við mín leiklut sum formaður í oljuráðleggingarnevnd landsstýrisins. Fyri tíðina er hesin spurningur heldur hypotetiskur, tí sum kunnugt havi eg síðan várið 1993 havt fri frá uppgávum mínum sum sakkønur í føroyskum málum í uttanríkisráðnum og arbeiði sostatt bert fyri Føroya landsstýri, við teimum báðum málum, markinum og oljuráðleggingini. Av praktiskum orsøkum havi eg framvegis mitt skrivstovuðeli í uttanríkisráðnum, har sekretariatðið fyri marknasamráðingarnar er.

Viðvíkjandi spurningum Høgna um Lopransmálið kann eg enn einaferð vísa á frágreiðingina hjá OFS frá 7. mai í ár. Røkkur hon ikki til, rokni eg við, at Martin Heinesen, jarðfrøðingur og leiðari av oljufyrirsitingini, ið - eins og eg sjálfur - altíð er fúsar at greiða frá, kann hjálpa honum við hesum.

At enda vil eg endurtaka, at eg ikki hevði ætlað mær at leggja upp í nakað tjak út frá tí fyrstu greinini hjá Høgna Hoydal. Eg havi í fyrstu grein míni lagt nakrar rættleiðandi upplýsingar og nakrar hugleiðingar fram viðvíkjandi teimum málum, eg vardi av, og í hesi grein havi eg útdjúpað hetta nakað og svarað Høgna Hoydal upp á hansara svar. Harvið haldi eg meg hava gjørt mína skyldu á hesum sinni.

Í Keypmannahavn
tann 4. november 1996
Árni Olafsson